

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka  
(2)\Palahniuk\_Chuck-Program\_pro\_prezivsi.pdb

**PDB Name:** Program pro přeživší  
**Creator ID:** REAd  
**PDB Type:** TEXT  
**Version:** 0  
**Unique ID Seed:** 0  
**Creation Date:** 16.8.1973  
**Modification Date:** 16.8.1973  
**Last Backup Date:** 1.1.1970  
**Modification Number:** 0

Chuck Palahniuk: Program pro přeživší  
Překlad Richard Podaný, doslov Ivan Adamovič  
ODEON 2002, ISBN 80-207-1105-8  
Váz., 240 str., 229 Kč  
VYCHÁZÍ VBŘEZNU 2002

Tender Branson vyrostl v uzavřené komunitě přísné, puritánsky vedené sekty a tak jako mnozí jiní byl i on jednoho dne vyslán do "vnějšího světa", aby za stravu a byt vykonával různé podřadné práce. Když se k němu dostane zpráva, že členové sekty spáchali kolektivní sebevraždu, znamená to jediné: zabít se. Ostatní to udělali, někteří hned, jiní později. Vláda pro ně vytvoří speciální záchranný program, přesto zbylých členů valem ubývá. Po deseti letech zůstane Tender Branson jediným, kdo přežil. V té chvíli se stává prvkem byznysu, neboť agentura z něj "vyrobí" novodobého mesiáše...

Autor před námi nijak netají vyústění příběhu, už proto, že "začíná na konci", scénou, v níž hrdina letí sám v uneseném letadle, čeká, až dojde palivo, a zatím nahrává do černé skříňky letounu svůj životní příběh - aby se před světem očistil. Palahniuk se otevřeně vysmívá moderním kultům, sektám i mesiášství amerických televizních kazatelů. Hovoří zároveň o vlivu médií a propagandy, o masové kultuře a manipulaci. Program pro přeživší je vynikající a vysoce aktuální černá groteska; ne náhodou byl román přirovnáván k některým dílům Kurta Vonneguta.

Chuck Palahniuk (1962) vystudoval žurnalistiku na vysoké škole, ale nastoupil do továrny na nákladní automobily. Jeho prvním literárním pokusem byl román Neviditelná monstra, s nímž ho však v nakladatelství odmítli. Jakoby natruc napsal knihu ještě ponurejší, Klub rváčů. Román měl značný úspěch, získal dvě literární ocenění a dočkal se překladu do 18 jazyků (česky 1996). Stal se kulturní záležitostí a úspěšné bylo i jeho filmové zpracování.

V rámci předcházení mé sebevraždě má moje sociální pracovnice za povinnost nachystat mi další gin s tonikem. A já zatím mluvím do telefonu, je to dálkový hovor. Na druhé lince čeká produkční ze Show Dawn Williamsová. Všechny linky blikají blikají. Na třetí lince čeká někdo od Barbary Waltersové. Nejhlavnější ze všeho teď je, abych sehnal někoho, kdo se bude starat o všechnu bzukot. Nádobí od snídaně se vrší na kuchyňské lince a samo se neumyje. Nejhlavnější ze všeho je, abych se chytil dobrého agenta.

Postele v patře jsou pořád neustlané.

V zahradě je potřeba přetřít kytky.

Důležitý agent v telefonu se soustřeďuje na to, co bude, jestli nejsem jediný, kdo přežil. Určitě jsem, říkám. Sociální pracovnice by se nestavila a nechystala by mi místo snídaně gin s tonikem, kdyby v noci nedošlo k další sebevraždě. Přímou na kuchyňské lince jsem si rozložil složky všech ostatních případů.

Celý vládní Program pro přeživší je takřikajíc na hromadě. To moje sociální pracovnice, která mi míchá gin s tonikem, by potřebovala odborně chránit před sebevraždou.

Po očku mě sleduje, čistě aby měla jistotu, že se jí neodkrágluju. Jen abych se jí zbavil, poslal jsem ji nakrájet na plátky citron. Dojít pro cigarety. Namíchej mi další skleničku, povídám, nebo se zabiju. Čestný slovo. Zajdu do koupelny a prošmiknu si břitvou žíly.

Sociální pracovnice mi přinese ke kuchyňskému stolu, kde sedím, nový gin s tonikem, a zeptá se, jestli bych chtěl pomoci s identifikací nějakých mrtvol. Údajně mi to pomůže s tím skoncovat. Koneckonců, povídá, to jsou moji lidi, moje krev a tělo. Moji blízcí a rodni.

Rozprostírá po stole pořád tytéž deset let staré vládní fotky. Poulí na mě oči stovky mrtvých, kteří leží rameno na rameni vedle sebe na zemi. Kůži mají celou modročernou od kyanidu. Nafoukli se tolik, že jsou do podomácky vyrobených tmavých šatů dost napasovaní. Popel popelu. Prach prachu. Jo, kdyby celá recyklace byla tak rychlá a snadná, jenže ona není. Těla si tam leží ztuhlá a vyrovnaná. Sociální pracovnice se tak snaží nahodit moje city. Tvrdí, že potlačuju vlastní zármutek.

Nechtěl bych se do toho radši vrhnout a takřikajíc identifikovat ty mrtvé?

Pokud na svobodě chodí vrah, vysvětluje, mohl bych jí pomoci najít toho, kdo by tu měl být vyfocený jako mrtvola, ale není.

Díky, říkám. Ne, díky. Ani se nemusím podívat a vím, že na žádné fotografii nebude mrtvý Adam Branson.

Sociální pracovnice si jde sednout a já se jí ptám, jestli by nemohla zatáhnout závěsy. Venku stojí dodávka nějaké televizní společnosti a z ní kuchyňským oknem natáčeji záběry pro satelitní program. Nechci se dostat do večerních zpráv s haldou neumytého nádobí v pozadí. Špinavé nádobí je ve dřezu, my dva se sociální pracovnicí sedíme u

kuchyňského stolu s telefonem, na žlutě a bíle kostkovaném ubruse jsou rozložené všechny její papírové složky, v rukou máme gin s tonikem, je deset dopoledne.

Neviditelný komentátor k tomu bude říkat, že jediný, kdo přežil z posledního amerického sebevražedného kultu, církve Kréda, je po tragické sérii sebevražd, které si jedna po druhé vyžádaly životy všech ostatních, sledován a chráněn před sebevraždou.

Pak střih a reklama.

Sociální pracovnice probírá posledních deset složek s papíry klientů. Brannon, mrtev. Walker, mrtev. Phillips, mrtev. Všichni mrtvi. Všichni až na mě.

Ta holka, jediná, kdo kromě mě z církve Kréda přežil, včera spolykala hlínu. Dokonce pro to je i termín. Říká se tomu geofagie. Bylo to oblíbené mezi Afričany, které přivezli do Ameriky jako otroky. I když oblíbené asi není správný výraz. Poklekla na dvorku domu, kde jedenáct let sloužila, lžící nabírala hlínu ze záhonu s růžemi a cpala si ji do pusy. Ve zprávě, kterou má sociální pracovnice, to všechno je. Pak se stalo cosi, čemu tam říkají ruptura jícnu, pak ještě přišla peritonitida a kolem úsvitu bylo po ní.

Dívka před ní zemřela s hlavou v troubě. Chlapec před ní si prořízl krk. Přesně tak nás tomu v církvi učili. Jednoho dne nás zkaženost vládců světa zničí, jaký žal, a vojska světa na nás s vytím vyrazí a nejčistší dítko Boží se budou muset vlastníma rukama odevzdat Pánu.

Oproštění.

Tak tak, a každý, kdo se nestihl oprostít v první vlně, to měl dohnat, co nejdřív to šlo.

Proto posledních deset let muži a ženy a služební a zahradníci a tovární dělníci jeden po druhém a po celé zemi odcházeli. Navzdory Programu pro přeživší.

Až na mě.

Ptám se sociální pracovnice, jestli by nemohla ustlat. Přisahám, že jestli budu muset provést ještě jediné vzorné ustlání, radši si nacpu hlavu do drtičky. Jestli mi vyhoví, slibuju, že až se vrátí, budu pořád naživu.

Jde do patra. Díky, říkám.

Když mi tehdy sociální pracovnice pověděla, že všichni v kolonii církve Kréda jsou po smrti, nejdřív ze všeho jsem začal kouřit. Že jsem začal kouřit, to byla nejchytřejší věc, co jsem kdy provedl. Když sociální pracovnice zaskočila na povzbuzující slovíčko a řekla, že poslední, kdo kromě mě z Krédistů přežil, šel včera pod kyticky, posadil jsem se v kuchyni a vyztužil jsem si cestu k sebevraždě pořádným panákem.

Doktrína církve tvrdí, že se musím zabít. Netvrdí ovšem, že to musí být nějaká úspěšná, nakvap uklohněná smrt. Před dveřmi pořád leží noviny. Nádobí od snídaně je neumyté. Lidé, co pro ně dělám, někde vymázli, aby unikli světlu ramp. A to prosím po tom, co jim roky přetáčím zpátky pornokazety z půjčovny a namáčím fleky na šatech. On dělá v bance. Ona dělá v bance. Mají auta. Patří jim tenhle rozkošný dům. Patřím jim já, aspoň k tomu, abych jim stlal a sekal trávník. Popravdě řečeno vypadli nejspíš proto, aby jednoho večera nepřišli domů a nenašli mě zasebevražedného v kuchyni na podlaze.

Na jejich čtyřech telefonních linkách pořád čekají lidi. Ze Show Dawn Williamsové. Od Barbary Waltersové. Agent mi vykládá, že si mám vzít zrcátko a nacvičovat si upřímný a nevinný výraz.

Na jedné ze složek stojí moje jméno. Vrchní list papíru uvnitř vždycky podává základní údaje o dotyčných osobách, které přežily katastrofu kolonie církve Kréda.

Zpracování produktu, říká agent.

Vlastní religiózní program, říká agent.

Ve složce se dokládá, že po více než dvě stě let Američané považovali členy církve Kréda za ty nejzbožnější, nejpracovitější, nejslušnější a nejcitlivější lidičky, jací na světě zbyli.

Záloha milion dolarů za vázané vydání vzpomínek, říká agent.

Na listu se líčí, jak před deseti lety místní šerif předal starším církve Kréda povolení k prohlídce. Objevily se žaloby za vykořisťování dětí. Nějaký šílený anonym tvrdil, že rodiny v církevní kolonii rodí děti a rodí děti a rodí děti. A ani jedno z těch dětí není zdokumentováno, nemají rodné listy, čísla sociálních pojištění, nic. Všechno to plození probíhá v církevní kolonii. Všechny ty děti chodí do školy v církevní kolonii. Všem těm dětem se zakazuje vdávat se, ženit se a mít děti. Když dosáhnou sedmnácti let, všechny je pokřtí jako dospělé příslušníky církve a vyšlou do světa.

To vše takříkajíc vešlo do veřejného povědomí.

Vlastní instruktážní video, říká agent.

Exkluzivní práva na fotky pro obálku časopisu People, říká agent.

Někdo nabonzoval ty zběsilé kleветы nějakému ouřadovi ze sociálky - a vbrzku vyrazil šerif a dvě plná auta jeho poldů do kolonie církve Kréda v okrese Bolster ve státě Nebraska; měli počítat hlavy a zajistit, že všechno bude podle předpisů. Na FBI zavolal právě šerif.

Vlastní pravidelný diskusní pořad, říká agent.

Na FBI zjistili, že Krédisté vysílají děti do světa coby pracovní misionáře. Nastalo vyšetřování, v němž se tomu ovšem říkalo bílé otrokářství. Lidi od televize začali mluvit o sektě dětských otrokářů.

Když těm děckám bylo sedmnáct, krédističtí drábové je umístili ve vnějším světě a našli jim tam práci, za kterou se mzda platila hotově - práci manuální nebo v domácnostech. Sezonní práci, která často vydržela roky.

To novináři tomu začali říkat sekta dětských otrokářů.

Církev pobrala peníze a vnější svět dostal armádu čistých, počestných křesťanských služek a zahradníků a myčů nádobí a malířů pokojů, kteří byli vychováni ve víře, že nesmrtelnou duši si zaslouží, jedině pokud se udřou k smrti všehovšudy za stravu a byt.

Stálá rubrika v novinách, říká mi agent.

Když FBI přikročila k zatýkání, vyšlo najevo, že se všichni obyvatelé církevní kolonie zavřeli ve společenském domě. Možná, že tentýž člověk, který vypustil do světa to šílené povídání o dětských otrocích na výdělek, také oznámil kolonii, že vláda se na ni chystá. Všechny statky v okolí byly vylidněné. Později se zjistilo, že po smrti je i všechen dobytek a prasata a drůbež a holubi a kočky a psi. Otrávil dokonce i rybičky v akváriích. Národní garda projížděla kolem bezchybných krédistických statečků s bílými staveními a červenými stodolami - a všechny byly ztichlé. Všechna pole s bramborami pod modrým nebem s pár mráčky byla ztichlá a pustá.

Vlastní vánoční pořad, říká agent.

Složka leží tady, na kuchyňském stole, sociální pracovnice stele v patře, plamen zapalovače krátce zahřeje, jak si připalují další cigaretu, a podle složky církev vysílala pracující misionáře po víc než stovku let. Krédisté jednoduše bohatli a kupovali víc pozemků a měli víc dětí. Rok co rok mizelo víc dětí pryč z údolí. Dívky rozesílali na jaře a chlapce na podzim.

Vlastní značku voňavky, říká agent.

Vlastní vydání Bible s podpisem, říká agent.

Misionáři byli ve vnějším světě neviditelní. Církev nikdo neobtěžoval, ať platí daně. Podle doktríny církve člověk nemohl dosáhnout větší vznešenosti, než když odvádí práci a doufá, že vydrží naživu dost dlouho, aby z něj kolonie měla co největší zisk. Ostatek života měl být vlastně jen břemenem. Ustýlat cizím posteť. Starat se cizím o děti. Vařit cizím jídlo.

Pořád dál a dál.

Neustále jen pracovat.

Plán spočíval v tom, že krédistický ráj bude budován kousek po kousku a církev akorát získá celý svět.

Ovšem jen do chvíle, než v předpisové stometrové vzdálenosti před společenským domem v kolonii zastavily dodávky FBI. Podle oficiálních materiálů o vyšetřování masakru vzduch nehybně stál. Z kostela se neozýval jediný zvuk.

Instruktažní nahrávky, říká agent.

Ceasars Palace, říká agent.

A teprve tehdy začal celý svět mluvit o církvi Kréda jako o starozákonním kultu smrti.

Kouř z cigarety se přesune za místo, odkud by ho hrdlo mohlo vyvrhnout, a hromadí se mu hustě v prsou. Ve složkách mojí sociální pracovnice je všechno o opozdících. Klientka Programu pro přeživší číslo 63, Biddy Pattersonová, věk přibližně dvacet devět let, se zabila tři dny po událostech v kolonii tím, že vypila Savo.

Klient Programu pro přeživší Tender Smithson, čtyřicet pět let, se zabil skokem z okna v budově, kde pracoval jako vrátný.

Vlastní tísňová linka spásy, říká agent.

Kouř, co mám v sobě, je horký a hustý; právě něco takového bych v sobě cítil, kdybych měl duši.

Vlastní teleshoppingovou relaci, říká agent.

Lidé, co to vzdali, až jsou z toho celí černí a nafouklí. Dlouhé řady mrtvých lidí, které agenti FBI vyvělekli ven ze společenského domu, leží celí černí od kyanidu, který měli k poslednímu přijímání. Bůhví, co si představovali, že se k nim blíží, ale volili raději smrt, než se s tím setkat.

Zemřeli spolu, v jediném houfu, drželi se za ruce tak pevně, že jim lidi od FBI museli páčit ztuhlé prsty od sebe, aby je oddělili.

Celebrita prvního řádu, říká agent.

Doktrína církve se dožaduje toho, abych, dokud je sociální pracovnice pryč, sebral z kupky nádobí na lince nůž a prošmíkl si průdušnici. Měl bych vyvrhnout vlastní vnitřnosti na kuchyňskou podlahu.

Agent říká, že ty maličkosti se Show Dawn Williamsová a s Barbarou Waltersovou zařídí.

Mezi složkami zesnulých je složka s mým vlastním jménem. Píšu do ní tohle.

Klient Programu pro přeživší číslo 84 ztratil všechny, koho měl rád, a všechno, co dávalo jeho životu smysl. Je unavený a většinu času prospí. Začal pít a kouřit. Nemá žádnou chuť k jídlu. Málokdy se koupe a neholil se už týdny.

Před deseti lety byl pracant a sůl země. Netoužil po ničem jiném, než se dostat do nebe. A dneska tu sedí a všechno, o co se na světě snažil, je pryč. Zmizela všechna vnější pravidla a ovladače.

Žádné peklo. Žádné nebe.

A přece se mu rozběskuje, že teď je možné cokoli.

Teď chce všechno.

Zavírám složku a zastrkuju ji zpátky do štosu.

Jenom tak mezi námi děvčaty, ptá se agent, je tu nějaká možnost, že se brzy oddělám?

Dívám se skrz gin s tonikem, na vládní náklady pořízené fotky mám pod sklenicí a utopenecké tváře na nich, tváře všech, kdo zaplňovali moji minulost, jsou mrtvé. Po takovýchhle chvilkách je celý váš život na cucky.

Doliju si.

Zapálím si další cigaretu.

Vážně, můj život už nemá cíl. Jsem volný. A kromě toho podědím dvacet tisíc akrů ve střední Nebrasce.

Je mi z toho právě tak, jak mi bylo před deseti lety, když mě policajti vezli do centra. Zase je mi slabo. Okamžik od okamžiku se sunu pryč od spásy a do budoucnosti.

Jestli se zabiju?

Díky, říkám. Ne, díky.

Hlavně nic neuspěchat.